

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Copyright © 2025, Branko Ćurčić
Copyright © 2025 ovog izdanja, Kontrast izdavaštvo

Glavni i odgovorni urednik:
Ivan Isailović

Izvršna urednica:
Tamara Sokić

Lektura:
Ivan Isailović

Dizajn korica:
Ognjen Klisara

Prelom:
Ivan Isailović

Štampa:
F.U.K. d.o.o. Beograd

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast izdavaštvo
Terazije 35, Beograd
info@kontrastizdavastvo.rs
kontrastizdavastvo.rs
glif.rs

BRANKO ĆURČIĆ

GLORIJAN

- roman -

KONTRAST
Beograd, 2025.

*Ni sam ne zna koliko mu je godina. Valjda sto
dvadeset, ili sto pedeset, zli jezici kažu i preko
dve stotine, a još uvek je krepak.*

NOVICA SAVIĆ, „KALJUGA”

Bury me with a loaded gun.

ALEJANDRO ESCOVEDO, “BURY ME”

PERON 0

Sveti Nikola, onaj zimski.

Porodična slava.

Ilkić tek tad stiže. Drugačije nije mogao. Kako drugačije? I kad? Nije bilo vremena ni da pomisli na povratak.

Protrese ga hrk autobusnog motora. Vozilo, kao životinja na samrti, prestaje da se trza i da diše.

– Hooo! – vozač oponaša kočijaša. – Soomborohoho-hooo! Dobro došli na peron broj nula. Ajde, ajde, da vas pokrenem, dragi putnici, kažem vam, idite vi sad lepo kući, pa topla kupka, večerica, spavanje, san. Sutra ste kao novi. Ko slavi, taj ne putuje. Ajmo zato, brže! I ja bih kući.

U autobusu krči radio, glasovi na međi nekoliko frekvencija – *da nije... u Kini se... ni bilo... evo kraja 2019* – tonu u šuštanje, nalik na prženje mesa u tiganju.

Zagušljivo je od neprestanog grejanja, isparava znojiva odeća i zaudaraju užegle presvlake, nečije čarape, sendviči, čips sa ukusom roštilja. Putnici se mrgode i okreću glave u stranu, sunce na zalasku sija im u lica – moglo je u 'lad da parkira – traže zaklon iza naslona sedišta ne bi li ubacili svoje stvari u torbe, ruksake i plastične kese. Nema gužve kao u Beogradu, svega petnaestak ljudi, ili manje, od autobuske stanice u Novom Sadu broj putnika je opao.

– Ajmo, ljudi, kotrljanje, brže, danas sam dva puta vozio iz Beograda umesto da sam išao na slavu kod mog... – vozač puši i pepeo tresе kroz odškrinuti prozor.
– A i hladno je, i noć je!

- Kakva noć te spopala?
- Meni je noć...

... zavaljen u sedištu, Ilkić čeka da se putnici razidu i zanima se poledinom vozačevog sedišta, zuri u zamršene škrabotine – razaznaju se reči *jovo peder* i *krnjaja*, kao i crtež debelog falusa preko nalepnice *SOCZ Delije 1989*.

Šare ga podsećaju na paukove niti, pa ta mala tačka u koju je zablenu, mrlja od flomastera, zapravo i jeste pauk, koji raste i postaje vodnjikava, mutna prikaza, onda se smanjuje, i opet raste, oscilacijama proizvodi zvuk.

Tabananje putnika, uzdasi, povici, reči.

Jadna ja.

Šta se čeka?

Slavonja moj!

I očev glas, očeve reči...

... vratio si se iz Berlina ovamo da se sakriješ, Slavko Ilkiću? Jure te zelenaši? Duguješ? Ti si sramota, Slavko, to bi ovaj narod rekao i bio bi u pravu. Narod je uvek u pravu. Ali rešiće se. Biće para. Samo mi odgovori, da li ta količina ljubavi postoji tamo, u Nemačkoj, na Zapadu uopšte, za nekog ko je na svoju otadžbinu pljunuo i svojim prezimenom obrisao dupe...

– ... idemo, pokupite smeće, idemo – vozačev glas, još nekoliko ljudi nije izašlo iz autobusa.

– E-haj, Slavonja, čekaj da se spakujem i obučem, jebo ga, kad sam teška!

Je l' se to meni neko obraća?

Ilkić se zavuče ispod prašnjave zavese – da ga ne vide i da on nikog ne vidi – skriven, siguran, misli,

ostaću ovako, dok svi ne odu. Prilepljen za prozor, za svoj odraz...

... pogled mu je uprt u staru kuću na uglu, čija se fasada potklobučila, popucala i na više mesta oljuštila, otkrivši cigleno potkožje. Tako zagledan, on mahinalno priziva zakovitlanu panoramu licâ i kućâ u svom susedstvu – to je nešto udaljeniji Josićki put i ulica Ivana Antunovića, deo grada u kom je odrastao.

– Momak, ej, ti, tamo, šta je to s tobom?

Vozač.

Ilkić trepće, kao da mu se parče maltera sa fasade zarilo u oko. Ali trun ne izlazi, nego se zavlači dublje ispod oka, klizi kroz nosne kanale, grebe sluzokožu i onda zapne u grlu...

... šta si se tu ukopao? Krv, pa šta? Idi tamo, potuci se, odbrani brata, on ne može i ne zna sam, nikad nije znao. Šta? Polomljen ti je prst, šta je to jedan prst? Kurac! Idi.

Očev glas.

Obećavam ti, polomiću te, Mađaru, šta si rekao, kako se prezivaš, lepo se prezivam!

I glasovi Slavkovih vršnjâka i vršnjâka njegovog dve godine starijeg brata Mirka – deca su u svađi, tu je i Mirko, a Slavko gleda metež u odrazu očevih naočara za sunce. Otac i mlađi sin stoje nešto dalje od sukoba, na zatravnjenoj margini terena za basket, u blizini porodične kuće, kao vojskovođe pred okršaj. U odrazu naočara dečja svađa i guranje na terenu prerastaju u mlataranje rukama, u šamaranje, pesničenje, vitlanje nogama.

Pederu, dođi ovamo, šiptarski pederu, ti si kriv – povici upućeni bratu, Mirku.

Klecaju ti kolena, čuje oca, ne smeš ni da pogledaš. Plašiš se, Slavko. Isti ste, i ti i brat.

Otac Marko, Mare Ilkić, kao pravednik iz akcionih filmova, likom podseća na mladog Van Dama iz *Krvavog sporta*, s dugom kosom koju je ukrotio i poterao je nazad. Ležerno obučen, bela majica, plavi džins, uspravan, zgodan, miriše na šampone i gelove iz frizerskog salona – to je sam kraj osamadesetih, Slavko Ilkić ima nepunih jedanaest godina.

Tamna stakla na naočarima prenose borbeno komešanje, brat je na betonu, pljuju ga i on se briše, puzi dalje od svih, povlači se.

Otac širi usne u veliki osmeh koji raste kao kopriva pored asfalta, raste polako, ali neprestano, kopriva postaje žbunje, drveće, mala šuma zelenih listova koji peku.

Izvini – Mirko zapomaže – izvini, izvini. A onda ustaje, briše se i još uvek musav, prljav, pruža ruku prema grupi dece.

Izvinite.

Deca su se načas primirila, a Mirko to koristi i beži u korov i travu, deca mu se smeju.

Otac mahne rukom, pih, okreće se i odlazi.

A najmlađi Ilkić želi naočari i te mirise, noge i ruke, stas svog oca, želi da uskoči u njega kao u tenk, da bude on. I traži podršku, od neba i zemlje, od junaka crtanih i akcionih filmova – hoće da se pokrene, potrči i stigne oca, iza koga na travi ostaje brazda kao iza motornih čamac. Hoće da mu kaže – želim da budem ti, želim tvoj izgled, stav, nauči me. Ali stoji u mestu, okružen džinovskom koprivom, uplašen i nesiguran u sebe – otac može da se okrene i povija ga na teren, među one koji ga, takvog, s tim lelujavim kažiprstom, klecavim kolenima

i zečjim srcem, već odmeravaju. I njuškaju strah ispod kog je skrivena snažna želja da dopre do onoga što je iznad šeme dečjih obračuna i igara, što je važnije i vodi, zna, oseća, u slobodu...

– ... pa je l' ovo pansion za mačke ili autobus, majku mu!
Vozač.

Ilkić pomera glavu s prozora, spreman za pokret.

– Slavonja! A! Gle ga! Ja te zovem već minut, a ti ništa.

Trgne se. Telo, gomila kamenja posle odrona, zauzima prostor za izlaz.

– Da? – ništa ne shvata, gleda u taj stomak, u zeleni predeo između dva raskopčana ruba crne monterice. Može kroz tanku tkaninu da vidi pupak, nalik jami za klikere.

– Viđe Slavonje, moga druga, bulji i ne zna ko je pred njim.

Bucmasti obrazi, na njima dva rumena kruga, i crn konjski rep proštepan sedim vlasima, mastan i sluzav.

– Iz Gimnazije, tvoja Ceca. Ti ođe, ja onđe, kô dva stranca!

Krupne, crne oči, vragolaste, ali pune milosti. I zao-bljeno lice, nadureno, kao uvređeno.

– Eto ti susreta generacije. Samo se vi natalavorite, zapaliću ja još jednu.

– Znam ja da je Slavko, Slavonja, moj drug, postao Švabo! A nije ni morao da se trudi, a-ja! – taj kordu-naški naglasak, koji nije uspela sasvim da obuzda. – S tobom se nikad nije znalo, jesi li ozbiljan ili se zajebajiš, jesi li nakrivo nasaden ili tužan. Eto ti i sad, smeješ se kô pravi Švabo, ni tamo, ni 'vamo. No? Viđe zuba, biseri, viđe mode, sve saliveno, crni đubretac, crni sako, modra šulja, uzane pantale, a dolje, a-la cipela! – lupi dlanom o

dlan. – Sa štiklom! I kosa, kô krava da te lizala! Imaš i te crne rukavice, prava si damica. A! Ne uklapaš se ode. Još da su ti oči i kosa plavi, a ne tako ciganski, crni! Zbori, more! Kako si ti Ceci, aaa?

– Eee, Ceco, ide fenomenalno... – Ilkić se napreže da izgleda i zvuči kao da mu je drago.

– Nemoj ti meni eee, Ceco. A-la, more, reci ti Ceci kad se vidimo, a, Slavonja?

– Ovih dana, Ceco.

– Pravo si puvalo! Četiri godine smo se skupa grijali, mučili se, pa one naše bežanije, daj malo da se ispričamo! Da odemo neđe, popijemo, ti častiš, Švabo druže. Pun si kô brod!

Ceca zavlači šake na gornju policu za odlaganje stvari i Ilkić može da vidi njene znojave pazuhe, dva crna cveta na zelenoj tkanini.

– Dogovorićemo se, Ceco...

– Njonjorićemo se, nja! Jašta ćemo! Kad si pio vinjak, Slavonja druže, postajao si divljak, jednom si me spopao ili si samo pobenavio, ili sam ja pobenavila, svejedno, al' nećeš, more, mislim se, dok si pijan, ne! Mada, jebaga ga rimski papa, ja sam za tobom luda bila, iskreno ti to sad velim.

Ilkić navija svoj smeh kao satni mehanizam, pa ga pušta, he-he-he, onda čuje Cecu kako komentariše njegove zube, isto onako – biseri, pravi Švabo.

– Ja sam i cigaru ispušio, a ti, sestro, još melješ!

– Utrni, Jovo, jebo te pas...

... Ceca iz Gimnazije, misli Ilkić, ona lajava Ceca. S njom sam uvek mogao da budem svoj na svome.

Kad ona ne uči, ne učim ni ja, kad se krije u dvorištu i puši, pušim i ja sa njom, a kad polaže račune kod profesora i roditelja, kriv sam i ja. Ona krči puteve svojim neprestanim pričanjem – od najezde gusenica na fasadama predoseća skore ratove i teoretiše o propasti Zapada, pozivajući se na Milju Vujanović, *Treće oko* i *Zonu sumraka*, pa satima razglaba o svojim udvaračima što je, u nekoj paralelnoj dimenziji, svi odreda proganjaju – tu su, Slavonja druže, i srednjoškolski profesori i dileri deviza na pijaci – od malog pravi veliko, od jedne reči, rečenice, govore i tirade. Oživljava mrtve, provincijske dane...

– ... kažem ti, Slavonja, druže, ja sam za tebe bila spremna sve da uradim, samo, ti si tulio – osmeh joj je zategnuta nit crvenog konca, hoće li da me prekoreva? Raširena po širini i dužini, svojim telom pravi samicu, zatvor, i znoji se, zaboravio sam kakav je to kiseli bazd, ljudi se ne znoje tako tamo, u Nemačkoj.

– O jebo!

Vozač.

– O, jebo, o jebo, samo ti gundaj i mrmoljaj, Jovo, znam te! – Ceca mu preti prstom, natuštivši svoju već mrgodnu facu.

Više voli nekom da odbrusi, nego vazduh da udahne.
I da urliče...

... NATO ubice, Srbija, Srbija, ustaše, Šiptari!

Naše gimnazijsko školovanje, misli Ilkić, druga polovina devedesetih.

Ceca – patriota u zanosu.

Zajedno sa momcima, na mitinzima radikala i socijalista na Čelavom trgu, kida i pali zastave SAD i zemalja

Evropske unije, zove NATO zemlje banditima, benama, agresorima, nacistima, kako ih zovu na Dnevniku i u *Srpskom ekspresu*, kog tata Mare čita. Stamenka devojka u širokoj cvetnoj haljini peva četničke pesme, dernja se, *ko ne skače taj je Hrvat*, sa tri prsta dignuta uvis i šakama upletenim u druge šake što mašu i srednjim prstom deru oblake. Podržavam je, bodrim – aplaudiram joj u pozadini, pa je držim za ruku, ona je moja zaštitnica, fizički veća, slobodnija i snalažljivija u realnosti od mene.

Slavko je sa Cecom, govore drugovi iz gimnazije, čovek našao ženu, normalno, ostavite supružnike na miru, pustite Slavka, Slavko je pravi Srbin, vidi se po njegovim sastavima, e, a, to jeste. I niko ne sme nikog da dira, misli Ilkić, to je najvažnije. Prekrstimo se, braćo Srbi, govore drugovi, svi smo na jednoj strani, sad, kad se vodi ovaj sveti rat, kad je najteže.

A Ceca? Ceca je okej, domunđavaju se dežurni ro-doljupci koji merkaju izdajnike i marginalce, ona je iz Kljajićeve...

– ... a, je li, jesi li ti završio faks, taj, Ekonomski? I šta bi s tom tvojom curom, onom Srbijankom, Vesnom, a? Tvoja mama mi je malo pričala o tebi, Slavonja. I toj tvojoj.

– Ništa, Ceco, nije bilo.

– Je li? A? Ništa?

– Išao sam na usavršavanja u Berlinu, to je više nego fakultet ovde.

– Brže tamo, drugovi! – vozačevi gornji zubi, silueta zeca.

– Jebo te petao, Jovo, krv ti tvoju... A ta tvoja mala, Slavonja družu? Ta Vesna?

– Nije moglo sve zajedno, znaš – ne priča mu se s Cecom, sad će majka, otac, brat, svi će pričati. – Takav je tamo život, nema milovanja.

– A ja mislila da ćeš ti u literaturu, pa u profane, čitao si te lektire, pa mi prepričavao, baš sam to volela, lepo si znao sastave da sklepaš.

– Otac...

– A-ja! Znam. Neće magluštinu, čitati se može i u slobodno vreme. A on, tvoj ćaća, priznaje samo studije u Beogradu, ništa Novi Sad, ništa Subotica. Sve znam. Samo si me jednom pozvao kad si otišao da studiraš, pre skoro dvadeset godina, kazao si mi kako ideš na časove biznisa, kod nekog... samo si pričao o toj mutljivini, mene si, Slavonja družo, nadmašio u pričanju. A to ti je, vala, podvig... sećaš se? Ja te slušam i čudim se čudu...

... da su druge okolnosti i sad bih ti pričao o njemu – doktor Džef R. Ilić, poslovni čovek iz Amerike, i njegova večernja škola biznisa po imenu *Self-Respect*. Papir, zalepljen na ulaznim vratima Ekonomskog fakulteta, u svetlosnom ramu sunčanog dana. Sat vremena, samo pedeset maraka. Prvi čas besplatan.

Slušaonica broj 2, dvadesetak ljudi.

Među njima i Vesna, koleginica s treće godine. Neprimetna. Nevažna.

I predavač, pravi Amerikanac, zubi, odelo, ruke. Držanje. Te oči blizu nosa, plave, sitne, pune razumevanja za svakog, čak i za onog ko je tu došao iz radoznalosti i već se dosađuje. Liči na Majkla Dudikofa, američkog nindžu, uz izuzetak da je ovaj nindža srpskog porekla i zavrće jezikom, ne zna baš savršeno svoj maternji, no, to je tako simpatično, to je njegova harizma.

Alat mu je kažiprst, njime izdaleka bocka prisutne.

So, evo, 2001. godina, prošao 5. oktobar, došle promene, freedom, yeah, spoljnji zid sankcija, hop, going up, Jugoslavija je na vratima World Trade Organisation, nema više nazad, no more, moramo dalje od tradicije, nema mame i tate da pomažu nego, c'mon man, here, preuzmi brigu o sebi, o zemlji, pomoz, izgradi, osnivaj NGO, osvesti se!

Neki već napuštaju slušaonicu.

Vesna, takođe, odlazi...

– ... pa si mi spominjao neku njegovu knjigu, Slavonja druž, i Bogu si dojadio. A ja te i ne slušam, samo mi je drago što ti čujem glas...

... doktor Ilić uzima pozamašnu knjigu na čijim tvrdim koricama je njegova fotografija, glava u poluprofilu, poput lica s banknote, pa lista, pokazuje fotografije iz knjige, gde je i s kim sve bio, putovao, družio se, toliko je toga, ali on uporno lista i čuje se kako neonke u slušaonici zuje.

Predavač se kreće između stolica i stolova kao muzička zvezda, i to su atletska gibanja, na prste, na pete, namigni, ciljaj kažiprstom, predručenje, odručenje, the world is yours – doktor primećuje zainteresovanog polaznika i gleda ga duže od preostalih nekoliko studenata, smeška mu se, da, ja imam šlifa, izdvajam se iz te grupe i mogu da guram, ali potrebna mi je podrška.

Pridite bliže, yes, you, a zovete se? Kolega Ilkić, a-ha-ha, okej, fotografije, take a look, please.

Eto doktora, u društvu hrvatskih i naših političara, eksperata u Vladi. Usput priča kako je u Americi završio

elitne kurseve, poznaje važne ljude u Evropi i svetu, a lično poznaje i Milтона Fridmana.

Ja sam adamsmitovac, kaže...

... Cecina faca, slavaska pogača, meka i okrugla. Nimalo posna.

– Nisam ti ni ja, Slavonja družje, taj Učiteljski fakultet završila. A i koji će mi to, kad se do posla dolazi preko partije, onda su bili oni, sad ovi, mora se bulja lizati, a ja to ne merem. Još za sitnu lovu, nee. Ceca čeka krupno. Udala se isto nisam, sve papci oko mene, prasci seljački, jebo ih ćaća. Matori mi se na glavu popeli, kad ćeš, kad ćeš, eh! Njaču, a ne mogu ja otići s nekim njonjom ako mi se ne sviđa. A bilo je kandidata, o-ho-ho, bio je i jedan profesor s Učiteljskog što mi je namigiv'o.

Vozilo zabrunđa i trzne napred, oseti se bazd izduvnih gasova, vozač je uključio motor i meša onim velikim menjačem.

– Sad nema vremena, Jovo je poludeo, ali pričaću ti o svemu, kupila sam salaš kod Bezdana, blizu šume, otvorila mali restoran u etno fazonu. Kordunašća, pa salaš, al' to ti je biznis, imam tamo živine i prasadi, imam i lokalnih političara, postala sam azil za domaće jebivetre, sklone se kod mene s ljubavnicama, a ja ćutim i dobijam povlastice, ne dira me policija, ne dira me inspekcija, mir Božji. Dođe mi lokalni šerif, onaj što ga zovu Doktor Džip, onaj, more, što ima i džip i diplomu doktora, dođu on i njegovi pajtosi, bivši radikali. Pa u redu, kažem sebi, bitange jedne, zna s vama Ceca. Nek' se kurvaju, šta fali, ako plate. Takvo je vreme, kapitalizam. Zna Kordunašća i gulaš, i paprikaš, i svinjske potrbušne spremiti, novo doba, moramo se prilagođavati. Jedino nisam naučila da

vozim, pa moram u Krnjaju kod starog i stare, a i kod drúge u Sombor, na slavu, ovako, s ovim luđakom, Jovom, busom, a-ja! – vozilo se trese, sedišta će iskočiti iz ležajeva. Ceca mrmrlja psovku upućenu vozaču, a onda iz džepa monterice vadi štos vizit-karti i jednu pruži Ilkiću. – Već mi ih je svih dosta, hoću da otvorim negde Bogu iza nogu kafanu sa domaćim specijalitetima, to mi je san.

Ilkić joj dodirne prste. Znojavi su, kao uvek što su bili, sve je bilo klizavo i vlažno na njenom delu đaćkog stola, olovka, gumica, sveska, sve. Od te pomisli, u trenutku, Ilkić oseća mučninu i gušenje.

– Tu ti je adresa i telefon, očekujem te, Slavonja družē...

... Ceca izlazi iz autobusa.

– Kurcu hvala – kaže vozač.

Ilkić malo sačeka, pa se i on diže sa sedišta.

– Otvori tamo dole bunker i uzmi prtljag, ako ti je do prtljaga – čuje vozača.

I kroz otvorena vrata autobusa vidi Cecu, prolazi pored grupe migranata u perjanim jaknama i s rancima na leđima. Liče na velike kornjače, zbijene jedna pored druge. Onda čuje kratko pištanje svog telefona i pogleda u napukli ekran...

... misliš ne znamo gde si? Mi sve znamo. Pratimo te. Spremi novac. Dolazimo...

... oni. Udahne duboko i čuje svoje srce, boli ga kažiprst na desnoj ruci, boli ga svaka kost u telu. Jesam li zaista pobegao od njih? Jesam li na sigurnom? Prate me. Lažu. Ko zna? Dugujem novac. Zar sam mislio da će zaboraviti?

Ceca uvlači glavu u crnu montericu i ulazi u taksi. A Ilkić, sav mamuran, skoči s poslednje autobuske stepenice na trotoar. Lice mu se skupi od promene vazduha, nagle svežine.

– Slavko! – čuje.

I vidi.

Majka...